

UDK: 004.896:070

Madinabonu NURUTDINOVA,
O'zJOKU "Raqqamli media va internet jurnalistika" kafedrası mudiri
E-mail: inilkhan2022@gmail.com

O'zDJTU professori, filologiya fanlari doktori D.Teshabayeva taqrizi ostida

DRON JURNALISTIKA FAOLIYATINING O'ZIGA XOS TENDENSIYALARI

Annotation

Ushbu maqolada media sohasiga integratsiya qilinayotgan dronlar faoliyati haqida so'z yuritiladi. Dron jurnalistikaning taraqqiyot tendensiyalar faoliyat ko'lamini ham amaliy misollar asosida tahlil qilinadi.

Kalit so'zlar: dron, global tarmoq, media, immersiya, virtual reallik, diversifikatsiya, rakurs.

TRENDS SPECIFIC TO DRONE JOURNALISM

Annotation

This article discusses the activities of drones being integrated into the media industry. The development trends and scope of drone journalism are also analyzed based on practical examples.

Keywords: drone, global network, media, immersion, virtual reality, diversification, perspective.

ТЕНДЕНЦИИ, СПЕЦИФИЧЕСКИЕ ДЛЯ ДРОН-ЖУРНАЛИСТИКИ

Аннотация

В статье рассматривается деятельность дронов, интегрируемых в медиаиндустрию. Также на практических примерах анализируются тенденции развития и сфера применения дрон-журналистики.

Ключевые слова: дрон, глобальная сеть, медиа, погружение, виртуальная реальность, диверсификация, перспектива.

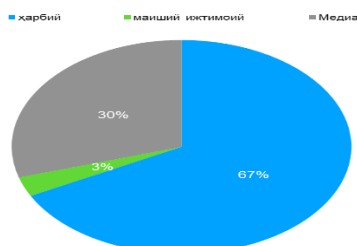
Kirish. Internet global tarmog'i ta'sirida turli polegamik yangiliklarga boyib borayotgan yangi medialar doimiy taraqqiyot va o'zgarishlar silsilasida yangilanishi auditoriyaning talabi hamda ehtiyojidan kelib chiqqan holda kontekst mukammalligiga intilishi kuzatiladi. Bunga dron jurnalistika, virtual reallikka asoslangan immersiv jurnalistika, data jurnalistika kabilarni misol qilish mumkin. 2011-yilda bir qator xorijiy media konglomeratlar o'z faoliyat ko'lamini kengaytirish hamda auditoriyaning maqsadli qamrab olish uchun turli yangi media amaliyotlarini joriy qila boshladi.

Mavzuga oid adabiyotlar tahlili. Dron jurnalistikasining amaliyotdagi faoliyati, nazariy aspektlari, media oamidagi o'ziga xos tasvir obyektlarini yoritishdagi hususiyatlariga oid maqolalar va ilmiy izlanishlar mavjud. Jumladan xorijiy tadqiqotchilardan Tilak Maxashatra[1], Kiril Pavlov[2], Azmina Azmayevlar[3]ni misol qilish mumkin. Milliy tadqiqotchilarimizga N Qosimova[4], A. Dadaxonov[5], L. Bazarbayeva[6], N. Muratova[7] larning ishlarini misol qilish mumkin.

Tadqiqot obyekti va qo'llanilgan metodlar. Ushbu tadqiqotning obyekti sifatida xorijiy media manbalar The Times, BBC, National Geographic, New York Times, Washington Post, CBS, Fox News, AlJazeera nashrlarining dronlar bilan hamkorlikda olib borayotgan faoliyati, ilmiy

loyihalari kuzatilgan. Mazkur nashrlarning media faoliyati va onlayn mediadagi video tasvirlari o'rganilgan.

Tahlil va natijalar. Yangiliklarni yoritishda muvozanat va diversifikatsiya qilish imkoniyatlarini kengaytirish, mavjud jarayonni turli rakursdarda kuzatish, jozibador tasvirlarni taqdim etish imkonini beradi. 'Dron bu demokratiyani turli rakurslarda his qilish atmosferasini yaratib beradi' –Michigan universiteti ilmiy tadqiqotchisi Marisa Brendt[8]. 2021-yil ma'lumotlariga ko'ra dronlar media amaliyotida ko'proq fotografiya maqsadida keng ko'lamli foydalanilmoqda. Albatta ularni boshqarishda fotojurnalistlarning ishtiroki bo'lishi shart. Isroilda bo'lib o'tayotgan to'qnashuvlar Appelbaum droni tomonidan tasvirga olingan fotojamlanma 2024 'Yilning eng yaxshi hujjatli filmi'– sifatida tarixda qoldi[9]. Dronlar ya'ni uchuvchisiz kvadrokopterlar harbiy maqsadda kashf qilingan bo'lib, maxsus kameralar bir qurollantirilgan uchuvchi uskunalar turli rakursdan foto video materiallarni tasvirga olish, aerofoto kollajlar hosil qilishda konversiya texnologiyasidan foydalaniladi. Harbiy razvedka maqsadida turli samolyotlarning estetik kichik modellari masofadan boshqariluv realiyasi sifatida sinab ko'rilgan. Dronlarni maishiy hamda ilmiy maqsadlarga yo'naltirish ko'proq 2010-yildan boshlanganini kuzatish mumkin. Kaliforniya universiteti professori tadqiqotiga ko'ra[10] foydalanish sektori quyidagi tartibda ixtisoslashadi:

Yuqorida sanab o'tilgan sohalarga yana sanoat, tog' kon metallurgiya, kino sanoati hamda qurilish hududida kvadrakopterlardan foydalanish amaliyoti ham qo'shildi. Ilk marotaba dronlar amaliyotini tartibga soluvchi kodeks 2020-yilda AQSH federal avitsion qo'mitasi tomonidan e'lon qilingan bo'lib, u ko'proq tavsifiyaviy ahamiyat kasb etadi.

Dron apparatlarining o'ziga xosligi sifatida uning tasvirlar bilan bog'liq monogamik faoliyatini kiritish mumkin:

O'ziga xos tasvirlar effekti; dronlar yordamida yerdan tasvirga olish imkoniyati cheklangan hududlardan 360° gradusli tasvir effektini hosil qilish orqali media sohasida yangi vizual imkoniyatlarni ochish. Favqulodda holatlar hamda xavfli hududlar (yong'in, zilzila, harbiy vaziyatlar)da ham faoliyat resurslarining ta'minlanganligi dronlar afzalligini oshiradi.

Tezkorlik; kadrakopterlarga ulangan kameralar 24/7 vaqt uzluksizligi tufayli har daqiqani onlayn efirda uzatish imkoniyatini ta'minlaydi.

Iqtisodiy sarf harajatlarning qisqarishi; dronlardan foydalanish maxsus tasvir video apparatlariga bo'lgan talabni maxsus yuk ko'tarish moslamalari yoki maxsus jihozlarga bo'lgan ehtiyojni kamaytirish orqali vizual jozibador suratlarni taqdim qiladi oladi.

Dunyo bo'ylab ko'plab media konglomeratlar faoliyatida dronlarning sinergetik integratsiyasini kuzatish mumkin. Masalan, BBC, National Geographic, New York Times, Washington Post favqulodda vaziyatlardagi tasvirlarni olishda, harbiy konfliktlar holati, ommaviy tartibsizlik hamda

tabiiy ofatdagi boshqa syujetlarni boyitishda ham kvadrakopterlar amaliyotidan foydalanadi. Jumladan:

BBCning Rossiya-Ukraina urushini tasivrga olishda[11];

National Geographicning Vanuatudagi vulqon kraterini suratga olishda yuqoridan boshqariladigan dronlardan foydalanilgan;

CBS, Fox News, AlJazeera Curiya urush maydonidagi tasvirlarga videoga olishda;

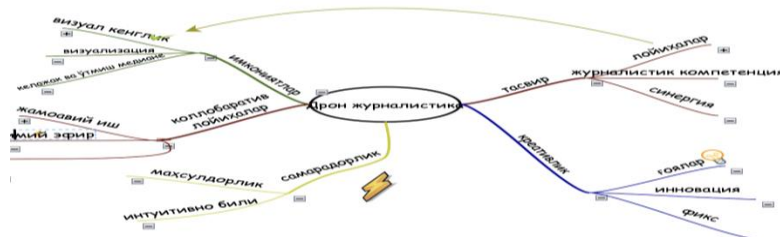
Daily Mailning harbiy xarkatlarni tasivrga olish amaliyoti[12];

SBS News telekanallari Chernobil halokati haqidagi storytengllingni ham kvadrokopterlar yordamida suratga olishgan.tasvirlar umumiy 60 daqiqani tashkil qilib, hujjatli videofilm sifatida tarixda qolgan.

Teton Gravity Research dronlar imkoniyatidan foydalanib, Himolay tog'ida jami 32 video filmni tasvirga olingan. Film 18 yil davomida toqqa chiqqan sport ustalari haqida hikoya qiladi.

Shuningdek, 2015 qilda Digital Globe[13] kompaniyasining sun'iy yo'ldosh hamda dronlar yordamida olingan “Ko'chuvchi qullar” nomli fotojamlanmasi ham tarixiy asar sifatida juda katta auditoriyaning e'tirofiga sazovor bo'lgan.

Dronlar yordamida suratga olish yangi medialar amaliyotida o'zining afzalliklariga qaramasdan jurnalistika sohasida bir qator jiddiy muammolarni ham keltirib chiqarishi mumkin. Jumladan:

Huquqiy tartibga solish; dronlardan foydalanish amaliyoti doimiy ravishda rivojlanib, taraqqiyo topib bormoqda, jumladan maxfiylik muammolari, parvozlar xavfsizligi va ruhsatnomalar olish masalalari asosiy fenomen hisoblanadi.

Etnik dialema muammolari; dronlardan foydalanishda shaxsiy hayotga tajovuz qilish, roziliksiz suratga olish va ma'lumotlarni buzish kabi nozik ahloqiy muammolarni keltirib chiqaradi. Kvadrakopterlardan foydalanuvchilar ahloqiy me'yorlarga rioya qilishi talabi qo'yiladi.

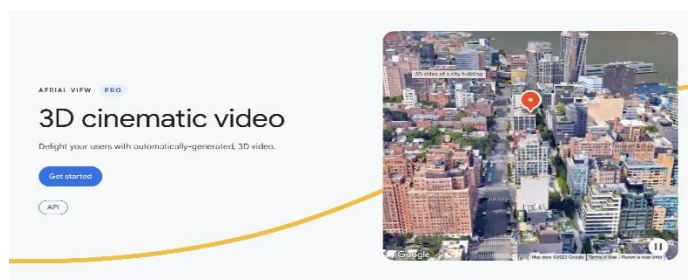
Parvoz xavfsizligi; dronlardan nazoratsiz foydalanish avariya larga odamlarga yoki shaxsiy mulk hududida qulashi, shuning boshqa uchuvchi uskunalar va samolyotlar parvozig a halaqit berishi mumkin.

Texnik cheklovlar parvoz vaqti, aloqa masofasi, ob havo sharoiti, dronlardan foydalanish imkoniyatini pasaytiradi. Suratga olishning sifatida jihozlar sinfiga va operatorning mahoratiga ham bogʻliq.

Yoki Manchester Evening News tahririyati o'z media loyihalarida dronlarning sun'iy intellekt yordamida uzluksiz

Bugungi kunda ko'plab media tahririyatlar kollobarativ loyihalar ustida ish olib bormoqda. Buyuk Britaniyaning Sense maker tahririyati Google News bilan hamokrlikdagi maxsus kollobarativ storitelling ishlarini yo'lga qo'ydi. Jumladan, dunyoning ekologik xaritasi bilan bog'liq minglab ilimiy tasvirlar loyihasi e'lon qilindi [14].

ma'lumot uzatuvchi integral tasvir moslamasi sifatida foydalanmoqda[15].

Xulosa sifatida aytganda dron bu turli tomonlarni aks ettiruvchi rakurs, jurnalist bilimi, kreativ yondashuvi hamda ko'p tomonlama qamrovi bilan vizual kenglikni aks ettirishga xizmat qiladi. Medianing yangi yo'nalishi sifatida milliy

media sanoatida keng targ'ib qilishni taqazzo qiladi. Kvadrakopterlardan olingan tasvirlar medianing kollobarativ faoliyatiga yo'naltirish hamda yangi zamonaviy motivlarni tasvirga olishda ko'mak beradi.

ADABIYOTLAR

1. <https://cyberleninka.ru/article/n/drony-i-mediaindustriya/viewer>
2. <https://moluch.ru/archive/160/44949/>
3. <https://www.newrusmedia.ru/dron-zhurnalistika-kak-smi-osvaivayut/>
4. https://www.researchgate.net/publication/uni_Uzbekistonda_va_horizda_kullasning_uziga_hos_xususiatlari
5. <https://journal.fledu.uz/wp-content/uploads/sites/3/2020/02/article-6099-6020.pdf>
6. <https://bestpublication.org/index.php/iq/article/download/2211/2095/2050>
7. <https://inlibrary.uz/index.php/autoabstract/article/view/42632>
8. <https://gijn.org/ru/istorii/ispolzovanie-dronov-v-zhurnalistike/>
9. <https://www.haaretz.com/israel-news/2020-09-24/ty-article-magazine/.premium/haaretz-photographer-wins-international-prize-for-this-incredible-picture/0000017f-e8b7-dea7-adff-f9fffb8c0000>
10. https://www.academia.edu/24403848/Drones_Vertical_Mediation_and_the_Targeted_Class
11. <https://www.bbc.com/russian/topics/cxlx9qn6qqnt>
12. <https://www.dailymail.co.uk/home/index.html>
13. <https://www.digitalglobe.com/company/about-us/>
14. <https://map.godrone.nl/#loc=52.5053380,5.1966125,8.772425829058138>
15. <https://www.lancashire.ac.uk/research/institutes/ineti>